

รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ชนมณี ศิลาณุกิจ¹ อำนวย ทองโปร่ง²
รังสรรค์ มณีเล็ก³ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า บริหารจัดการด้วยระบบวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์การประเมินรางวัลคุณภาพระดับองค์กร และการบริหารโรงเรียนมีปัญหาในด้านการตรวจสอบไม่เป็นปัจจุบัน 2) รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยหลักการและแนวคิดของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และลักษณะการบริหารโรงเรียน 6 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้อง มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน; วงจรคุณภาพ; เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ชนมณี ศิลาณุกิจ, อำนวย ทองโปร่ง, รังสรรค์ มณีเล็ก และสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารดุซงญอบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(1), 43-58.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: silanookit.oud@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

⁴ คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

A Model of Quality Cycle on Administration of Schools Under the Bangkok Primary Education Service Area Office

Chonmanee Silanookit¹ Amnuay Thongprong²

Rangsan Maneelek³ Suwat Viwattananon⁴

Abstract

The researcher examines the current conditions and the problem of school administration by reference to a quality cycle; the construction of a quality cycle model; and has the model evaluated for appropriateness. The research instruments consisted of an interview form and a questionnaire. Using techniques of descriptive statistics in analyzing the data collected, the researcher analyzed the data collected in terms of percentage, mean and standard deviation.

Findings are as follows:

1) The current conditions and problems in the administration of schools using the quality cycle as based on the framework developed by William Edwards Deming (PDCA) framework. The adopted framework involved efforts to satisfy standards of efficiency on the basis of the Situation, and checking revealed that administrations were not up to date. 2) Model of school administration by implementing quality cycle under the Office of Educational Service Area, Bangkok, consists of the principles, concepts, objective of the model and six aspects of school management, which overall are in high level. 3) The evaluation of the model constructed by the researcher, it was found that the model exhibited appropriateness at the highest level. Finally, its internal congruence, feasibility, and usefulness displayed at a high level.

Keywords: Administration of Schools; Quality Cycle; Bangkok Primary Educational Service Area

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Silanookit, C., Thongprong, A., Maneelek, R., & Viwattananon, S. (2020). A model of quality cycle on administration of schools under on Bangkok Primary Education Service Area Office. *Ph.D. in Social Sciences Journal* 10(1), 43-58.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Hau Mark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Email: silanookit.oud@gmail.com

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

³ Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education

⁴ Faculty of Liberal Arts and Education, Pathumthani University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ภายใต้บริบทการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป มีการบริหารจัดการทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลายพื้นที่ แต่ก็ยังประสบปัญหาการบริหารจัดการศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจในหลายด้าน ทั้ง (1) ด้านปัจจัยดำเนินงาน เช่น นโยบายของส่วนกลางที่เปลี่ยนแปลงบ่อย โครงสร้างการแบ่งส่วนงานไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน บุคลากรและงบประมาณไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กับงาน และ (2) ด้านการบริหารจัดการ เช่น การบริหารงานบุคคล ในเรื่องการสรรหาและการพัฒนาบุคลากรยังไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการโรงเรียนและด้านอื่นๆ เช่น การจัดสรรทรัพยากรไม่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น การบริหารจัดการเพื่อรองรับความต้องการในการพัฒนาประเทศ และการรวมเป็นประชาคมอาเซียน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากขนาดและความพร้อมในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กในชนบท อันเนื่องมาจากการจัดการจากส่วนกลางส่งไปยังสถานศึกษา เป็นรูปแบบเดียวกันส่วนใหญ่ จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาให้มีความแตกต่างกันดังกล่าว การแก้ปัญหา พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนให้อิสระการบริหารจะเป็นฐานสำคัญของการนำไปสู่ความสำเร็จทั้งในเมืองและชนบท ทั้งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ (Office of the Education Council, 2014, pp. 4-5) นอกจากนั้น ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้พื้นฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่มีคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในระดับต่ำ และจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2558 ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในภาพรวมผลการทดสอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาสูงกว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของการศึกษา 2557 ยกเว้นวิชาสังคมศึกษาที่ค่าคะแนนเฉลี่ยในปีนั้นต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเพียงเล็กน้อย (Pornrungrroj, 2012, p. 3; Phanphruk, 2016)

Office of the Education Council (2016, pp. 47-52) ได้สรุปปัญหาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ จึงส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากปัจจัยด้านการดำเนินงานและการจัดสรรเงินงบประมาณที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาแล้ว ยังมีปัญหาและความท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ใน (1) ด้านโอกาสและความเสมอภาค นโยบายส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของรัฐที่ให้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (2) ด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามคุณภาพและมาตรฐาน ส่งผลให้คะแนน O-NET ของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก และผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (สมศ.) พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองผ่านการรับรองได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและมาตรฐาน (3) ด้านผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้และทักษะในการดูแลเด็กที่ถูกต้องและ (4) ด้านการบริหารจัดการ หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่เป็นผู้อำนาจ นโยบาย แผน มาตรฐาน ส่งเสริมสนับสนุน ติดตาม และ ประเมินผล และเป็นผู้จัดการศึกษา บริหารจัดการแบบ

ศูนย์รวมอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้อยู่ในระดับขั้นแนวหน้าของประเทศ อันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ซึ่งสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้มีการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาต่างๆ แต่จากผลทดสอบทางการศึกษาระดับพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2557-2558 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลคะแนนการเรียนต่ำ ในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ (Bangkok Primary Education Service Area Office, p.20) จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่กล่าวในข้างต้น เห็นสมควรที่จะต้องพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพ บุคลากรทุกคนต้องพัฒนา และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องด้วยการบริหารระบบคุณภาพ ซึ่งเป็นแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กรที่ได้รับการยอมรับของหน่วยงานทั่วไปที่เรียกว่าวงจรคุณภาพ ซึ่งเป็นการบริหารระบบคุณภาพในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) อย่างต่อเนื่อง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในบริบทที่มีความเจริญสูงสุดของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางทางการค้า เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี การบริหารจัดการ จึงต้องออกแบบเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศ ที่จะขับเคลื่อนไปสู่ประเทศไทย 4.0 ดังที่มุ่งหวัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นรูปแบบที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์

1. **การบริหารโรงเรียน** หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่การบริหารโรงเรียนมี 4 ด้าน ดังนี้

1.1 **การวางแผน (Planning--P)** หมายถึง การบริหารโรงเรียนให้มีแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์นโยบายและเป้าหมาย ของโรงเรียน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้องค์การบรรลุผลที่ปรารถนา

1.2 **การจัดองค์การ (Organizing--O)** หมายถึง การบริหารโรงเรียนให้มีการจัดลักษณะโครงสร้างองค์การที่คล่องตัว มีการกระจายอำนาจโดยยึดหลักประชาธิปไตย คำนึงถึงความเหมาะสมและชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงาน

1.3 **การนำ (Leading--L)** หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ๆ

มาใช้เป็นแนวทางให้สมาชิกองค์การปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำงาน

1.4 การควบคุม (Control--C) หมายถึง การบริหารโรงเรียนให้มีกระบวนการในการตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การได้ เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้

2. การบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนตามกระบวนการของวงจรคุณภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการบริหาร ดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan) หมายถึง การร่วมกันกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานโดยการวิเคราะห์สภาพความต้องการ ปัญหา สาเหตุ และความจำเป็นขององค์การเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อแสวงหาข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์นำข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานมาปรับปรุงแก้ไข

2.2 การปฏิบัติ (Do) หมายถึง การกำหนดผู้รับผิดชอบ มอบหมายการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่แผนงานกำหนด มีการแบ่งอำนาจหน้าที่การทำงาน จัดสรรทรัพยากรภายในองค์การตามความต้องการเหมาะสม จัดโครงสร้างที่ยืดหยุ่น กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบงานสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ นำการเปลี่ยนแปลงมาพัฒนาการจัดองค์การให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2.3 การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานการรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น มีส่วนในการตัดสินใจในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร และให้บุคลากรทุกระดับร่วมประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง

2.4 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) หมายถึง การกำหนดแผนงานการ

พัฒนาองค์การ วางแผนอัตรากำลังและตำแหน่งงานเพื่อการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ จัดโครงสร้างสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในองค์การ และนอกองค์การ กระตุ้นให้บุคลากรในองค์การสร้างและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ สร้างช่องทางในการควบคุมกระบวนการทำงานให้เต็มประสิทธิภาพภายใต้การมาตรฐานและแผนงานที่วางไว้

2.5 การติดตามตรวจสอบ (Check) หมายถึง การวิเคราะห์การทำงานสำหรับการตรวจสอบ จัดทำเครื่องมือในการประเมิน การประชุมร่วมกับบุคลากรเพื่อรับฟังความคิดเห็น ชี้แจงจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคในการจัดการองค์การ ให้การช่วยเหลือ กำกับดูแล และแนะนำการทำงานแก่บุคลากร ดูแลการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบอย่างชัดเจน

2.6 การพัฒนาปรับปรุง (Act) หมายถึง การกำหนดนโยบายและมาตรการการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ และแนวทางการดำเนินงานขององค์การ จัดองค์การ โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์การ ส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพโดยใช้กระบวนการบริหาร POSCORB, PDCA, SBM, Good Governance, การประกันคุณภาพการศึกษาตาม TQM และการบริหารคุณภาพตามเกณฑ์รางวัล OBECQA และบทบาทหน้าที่การบริหาร POLC

2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน

2.2 ตัวอย่าง ได้จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน สอบถามแนวทางการบริหารโรงเรียน จากครู จำนวน 316 คน และประเมินรูปแบบจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหาร และครู จำนวน 180 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยทำการศึกษา ในปี พ.ศ. 2559-2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ ทำให้ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ และแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบที่ได้ไปวางแผนพัฒนาการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาทุกเขตให้มีคุณภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารคุณภาพโดยใช้กระบวนการบริหาร POSDCORB (Gulick & Urwick, 1969) มีกระบวนการที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การจัดองค์การ (3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (4) การอำนวยการ (5) การประสานงาน (6) การรายงาน และ (7) การงบประมาณ

2. การบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Deming, 1986) มีกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การปฏิบัติตามแผน (3) การตรวจสอบ และ (4) การพัฒนาปรับปรุง

3. การบริหารคุณภาพโดยใช้แนวทางของ School-Based Management (SBM) (Boonprasert, 2000) เป็นการบริหารงานที่ต้องคำนึงถึงความต้องการ และให้โอกาสผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีหลักการ ดังนี้ (1) การกระจายอำนาจ (2) การมีส่วนร่วม (3) การ

คืนอำนาจการจัดการศึกษาสู่ประชาชน (4) การบริหารตนเอง และ (5) การตรวจสอบและถ่วงดุล

4. การบริหารคุณภาพโดยใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) “Regulations of the Office of the Prime Minister on the Establishment of Good Governance and Social Affairs B. E. 2542” (1999) ความว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีควร จัด/ส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐาน 6 ประการ คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า

5. มาตรฐานคุณภาพการศึกษา “Ministerial Regulations on Educational Quality Assurance Criteria and Methods B. E. 2553”. (2010) กำหนด มาตรฐานคุณภาพการศึกษา 15 มาตรฐาน

6. การบริหารคุณภาพโดยใช้แนวทางของ TQM (Feigenbaum, 1961, pp. 60-67) มีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การให้ความสำคัญกับลูกค้า (2) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ (3) สมาชิกทุกคน ต้องมีส่วนร่วม

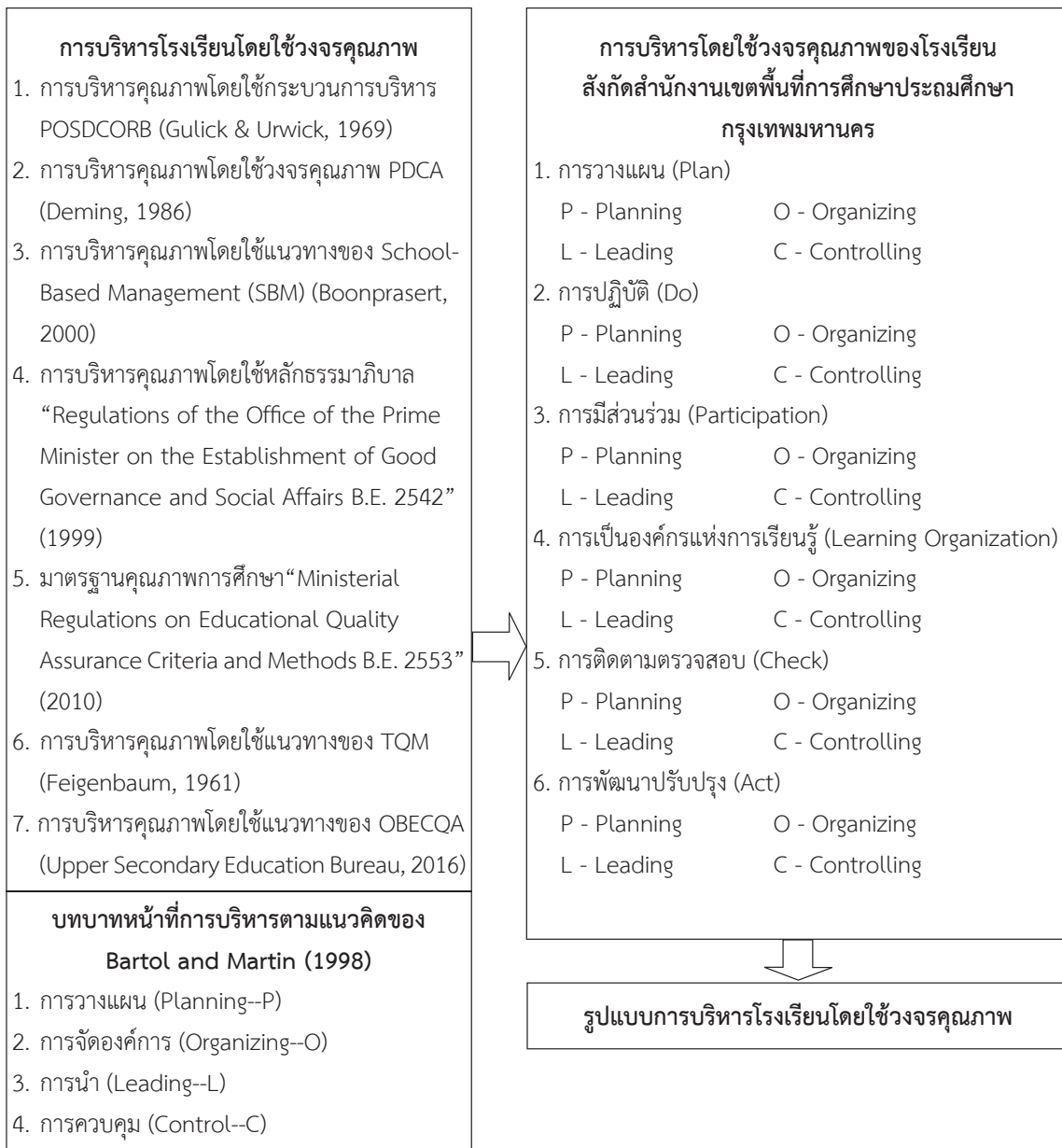
7. การบริหารคุณภาพโดยใช้แนวทางของ OBEC-QA (Upper Secondary Education Bureau, 2016, pp. 49-51) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ ข้อกำหนดต่างๆ ของเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 7 หมวดด้วยกัน ได้แก่ (1) การนำองค์กร (2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (3) การมุ่งเน้นนักเรียน (4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (5) การมุ่งเน้นบุคลากร (6) การมุ่งเน้นการดำเนินการ และ (7) ผลลัพธ์

8. บทบาทหน้าที่การบริหารตามแนวคิดของ Bartol and Martin (1998) ประกอบด้วย (1) การวางแผน (2) การจัดองค์การ (3) การนำ และ (4) การควบคุม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์

จากแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้วงจรคุณภาพ ยึดหลักการปฏิบัติงานในโรงเรียน ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษา ลักษณะและวิธีการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในประเด็นลักษณะการบริหารด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการพัฒนา ปรับปรุง และวิธีการบริหารโรงเรียนด้านการวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม

ส่วนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ประกอบด้วย ประเด็นการบริหารโรงเรียน มีสภาพปัจจุบันและปัญหาอย่างไร และการบริหารโรงเรียนด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการพัฒนา ปรับปรุงจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมสภาพปัจจุบันและปัญหา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ของแต่ละประเด็นด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 ศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโรงเรียนโดยวงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สอบถามครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 316 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 การสร้างรูปแบบและการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพการบริหารและปัญหาในการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และจากการสอบถามการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 3 การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน รับฟังข้อคิดเห็น เสนอแนะ แล้วนำมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินความสอดคล้องของรูปแบบมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้องความตรงในเนื้อหา (CVI) จาก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน ที่ร่วม สนทนาในกลุ่ม

ส่วนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความ เป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโดยใช้วงจร คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษากรุงเทพมหานครด้วยแบบประเมินรูปแบบ มี ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 37 คน ผู้ช่วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 74 คน และครู จำนวน 74 คน รวมทั้งสิ้น 185 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียน โดย ภาพรวมส่วนใหญ่บริหารงานด้วยระบบวงจรคุณภาพ ของเดมมิ่ง (PDCA) โรงเรียนมีการะงานค่อนข้างมาก บริหารจัดการภาระงานตามกลุ่มงานที่โรงเรียนได้ กำหนดไว้แตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ แบ่งกลุ่ม งานออกเป็น 5 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มบริหารวิชาการ (2) กลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ (3) กลุ่ม บริหารงานบุคลากรและงบประมาณ (4) กลุ่มบริหาร กิจกรรมนักเรียน และ (5) กลุ่มบริหารทั่วไป

1.2 ปัญหาการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวม ส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการตรวจสอบไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรทุกระดับขาดการติดตามประเมินผลการ ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง การบริหารโรงเรียนโดยใช้ วงจรคุณภาพขาดรูปแบบแนวทางที่ชัดเจน และขาด การสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจร คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษากรุงเทพมหานคร จากการศึกษากการปฏิบัติ ตามแนวทางการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการ บริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพใน 6 ด้าน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับการกำหนด แนวทางการบริหารจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้าน การติดตามตรวจสอบ ด้านการวางแผน ด้านการเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาปรับปรุง ด้าน การมีส่วนร่วม และด้านการปฏิบัติรูปแบบการบริหาร โรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบลักษณะวิธีการบริหารโรงเรียน

3. การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้ วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า

3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร โรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีความ สอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 1.00 ผ่าน เกณฑ์การประเมิน

3.2 ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน

การอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่บริหารงานด้วยระบบคุณภาพตามวงจรของเดมมิง (PDCA) และคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการบริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนนั้น แสดงว่าโรงเรียนมีความตระหนักและเข้าใจในหลักการแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดไว้ใน “Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540,” (1997) และพุทธศักราช 2550 โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยและต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล สอดคล้องกับ “National Education Act of B.E. 2542,” และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 วรรค 5 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 9 (2) ซึ่งบัญญัติถึงหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ กฎกระทรวงได้กำหนดให้โรงเรียนจะต้องดำเนินการบริหารจัดการในรูปแบบขององค์คณะบุคคลเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยกำกับดูแล ชี้แนะการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข โดยจัดบริการ

อย่างทั่วถึง มีคุณภาพตามมาตรฐาน บริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เสมอภาคโปร่งใสเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาลโดยมีรูปแบบการกระจายอำนาจตามหลักการแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management--SBM) การยึดแนวทางการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Ministry of Education, 2003, p. 11, pp. 121-123) และสอดคล้องกับ Siridhrungsri (2012) สรุปได้ว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารงานที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย และให้โรงเรียนบริหารจัดการด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน แล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างกำหนดมาจากส่วนกลาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับ Boonprasert (2000, pp. 154-156) ที่ได้เสนอแนวคิดการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานว่าเป็นรูปแบบการบริหารที่มีหลักการแบบแผน ที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโดยตรงในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนของผู้ที่มีส่วนได้เสีย จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในผลของการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคล ดังที่ Chewpreecha (2008) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของรัฐไว้

2. ปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร พบว่า มีปัญหาในด้านการติดตามตรวจสอบ อาจจะเนื่องมาจากนโยบายการบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้โรงเรียนต่างๆ ได้พัฒนาโรงเรียนไปสู่มาตรฐานสากล โดยมีรูปแบบการบริหารคุณภาพโดยใช้แนวทางของ Total Quality Award (TQA) เป็นเครื่องมือในการบริหารคุณภาพหรือการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารตามแนวทางดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำรูปแบบการบริหารจัดการดังกล่าวมากำหนดเป็นเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลได้ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศ แบ่งออกเป็น 7 หมวด (Upper Secondary Education Bureau. (2016, p. 12) ประกอบไปด้วย การนำองค์การ กลยุทธ์ นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการวิเคราะห้และการจัดการความรู้ บุคลากร การปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ซึ่งโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการดังกล่าว การบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนจะมีคณะกรรมการนิเทศติดตามตรวจสอบประเมินโรงเรียนดังกล่าวเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้โรงเรียนจะต้องมีกระบวนการกำกับ ควบคุม ติดตามการดำเนินงานในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ Mok (2002) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Decentralization and Marketization of Education in Singapore: A Case Study of the School Excellence Model” พบว่า แนวทางที่รัฐบาลจะช่วยสนับสนุนให้การศึกษาที่มีคุณภาพ คือ การนำเสนอรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา (School Excellence Model--SEM) เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและประเมินตนเอง ติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ นอกจากนี้ ทีมงานจะต้องถูกตรวจสอบ เป็นการทบทวนว่าสถาน

ศึกษามีวิธีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการผลักดันให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา ซึ่งจากการศึกษาปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngoasri (2007) และ Thabin (2007) ที่พบว่า มีปัญหาด้านการติดตามตรวจสอบเช่นกัน

3. รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ (1) หลักการและแนวคิดของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และ (3) ลักษณะและวิธีการบริหารโรงเรียนนั้นสอดคล้องกับหลักการแนวคิดของการสร้างรูปแบบของ Keeves (1988, p. 33) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาในการอธิบายหรือเรียกว่ารูปแบบเชิงข้อความ โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ และการสร้างรูปแบบตามแนวคิดของ Keeves (1988, p. 172) และ Steiner (1998) ด้วยการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เสนอแนวทางการดำเนินงานหรือการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ตลอดจนข้อค้นพบใหม่เพื่อสื่อสารให้มีความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นๆ ซึ่ง Keeves (1988, p. 13) ได้ให้หลักการกว้างๆ เพื่อการสร้างรูปแบบไว้ กล่าวคือ (1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม (2) รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ (3) รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย และ (4) รูปแบบควรเป็น

เครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา ดังเช่น การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนในฝันของ Nakawech (2011) พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนควรมีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ หลักการบริหารจัดการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง กลยุทธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ

4. การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก อันเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารโรงเรียนมีหลักการและแนวคิดของรูปแบบที่สัมพันธ์ตอบสนองต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนมุ่งสู่ศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดลักษณะการบริหารโรงเรียน ในด้านการวางแผน การปฏิบัติ การมีส่วนร่วม การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การติดตามตรวจสอบ และด้านการพัฒนาปรับปรุง ได้กำหนดวิธีการบริหารในแต่ละด้านด้วยบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารในการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม จึงสอดคล้องสัมพันธ์กันกับหลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ ลักษณะและวิธีการบริหารโรงเรียนสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง เป็นไปได้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติได้ สำหรับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบนั้นอยู่ในระดับมาก อันเนื่องมาจากเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องโดยรวมทั้งหมดของโรงเรียน มีกระบวนการบริหารที่ชัดเจน มีแนวทางการปฏิบัติงานในโรงเรียนได้ตามสภาพจริง สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ตลอดจนความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้กำหนดวิธีการที่ดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำไปเป็นแนวทางการ

พัฒนาสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาได้ เนื่องมาจากกระบวนการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการสร้างอย่างมีขั้นตอนตามแนวคิดของ Keeves (1988, p. 172) และ Steiner (1998) และกำหนดลักษณะและวิธีการบริหารจากการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด หลักการบริหารมุ่งสู่คุณภาพและการประเมินรูปแบบ สอดคล้องกับแนวทางการประเมินของ Guskey (2000) ที่ได้กำหนดหลักการประเมินที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ 4 ประการ คือ (1) ด้านความเหมาะสม ประกอบด้วย การบริหารและกระบวนการดำเนินกิจกรรม/โครงการ การพัฒนาบุคลากร องค์ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ด้านการวิจัยและพัฒนากิจกรรม/โครงการ และด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ (2) ด้านความสอดคล้องของรูปแบบ ซึ่งเป็นความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับกิจกรรมต่างๆ (3) ด้านความเป็นไปได้ ซึ่งรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติใช้บริหารโรงเรียนเพื่อมุ่งสู่คุณภาพ และ (4) ด้านความเป็นประโยชน์ รูปแบบมีความเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการดังนั้น รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงมีความเหมาะสม สอดคล้อง เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียน จึงผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด และมา

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพที่ประกอบด้วย ลักษณะการบริหารโรงเรียนด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วม ด้าน

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการพัฒนาปรับปรุง และวิธีการบริหารโรงเรียนด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ และด้านการควบคุมนั้น โรงเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามสภาพปัจจุบันของโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการด้วยระบบวงจรคุณภาพและนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียน 7 ด้าน ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพระดับองค์กร OBECQA และ TQA

2. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ มีสภาพบริหารที่แตกต่างกัน

การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพนี้ไปสู่การปฏิบัติ ควรจะประชุมผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจและควรจะประยุกต์ปรับวิธีการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

3. โรงเรียนทุกสังกัด สามารถนำวิธีการบริหารโรงเรียนไปประยุกต์ใช้โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดระดับคุณภาพในระบบงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. (2553). *ราชกิจจานุเบกษา*, 127(23 ก), 22-35.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2555). *ครูสร้างคน คนสร้างศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถาวร เกาศรี. (2550). *พฤติกรรมการบริหารงานตามวงจรเดมมิงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรพงศ์ ทับอินทร์. (2550). *การใช้วงจรเดมมิง (พีดีซีเอ) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธงชัย ชิวปรีชา. (2551). *แนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540). *ราชกิจจานุเบกษา*, 114(55 ก), 1-99.
- นิวัตร นาคะเวช. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- พิณสุดา สิริธังครี. (2555). *รูปแบบกลไกการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(74 ก), 1-23.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(63 ง), 24-31
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2559). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ปี 2559-2560*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). (ร่าง) *กรอบทิศทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2559). *ผลสอบ “โอเน็ต” ป. 6 - ม. 3 คะแนนสูงขึ้นแต่ไม่ผ่าน*. ค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.admissionpremium.com/news/671>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2559). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). *การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

References

- Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1998). *Management* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Boonprasert, U. (2000). *A study of the educational administration and management guidelines of Schools in a School Based Management style*. Kurusapa Printing Ladphrao. [In Thai]
- Bangkok Primary Education Service Area Office. (2016). *Action plan budget year B.E. 2559 of Bangkok Primary Education Service Area Office*. Author. [In Thai]
- Chewpreecha, T. (2008). *Guidelines for the administration of state autonomous school*. Prigwhan Graphics. [In Thai]
- Constitution of the Kingdom of Thailand B. E. 2540. *Gazette*, 114(55 A), 1-99.[In Thai]
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MA: MIT Press.
- Feigenbaum, A. V. (1961). *Total quality control engineering and management*. McGraw-Hill.
- Gulick, L., & Urwick, L. (1969). *Papers on the science of administration: Notes of the theory of organization*. A. M. Kelley.
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. Corwin Press.
- Keeves, P. J. (1988). *Model and model building educational research methodology and measurement: An international handbook*. Pergamon Press.
- Ministerial Regulations on Educational Quality Assurance Criteria and Methods B. E. 2553. *Gazette*, 127(23 A), 22-35. [In Thai]
- Ministry of Education. (2003). *Manual to basic education school management as a juristic person*. Express Transportation Organization of Thailand. [In Thai]
- Mok, K. (2002). Decentralization and marketization of education in Singapore: A case study of the school excellence model. *Journal of Educational Administration*, 41(4), 348-366.
- Nakawech, N. (2011). *Development of a model for lab school administration*. Doctoral dissertation in education, Eastern Asia University. [In Thai]
- National Education Act of B. E. 2542. *Gazette*, 116(74A), 1-23.[In Thai]
- Ngoasri, T. (2007). *School administrators' behaviors based on Demming cycle (PDCA) as perceived by teachers of schools under Office of Nongkhai Educational Service Area 3*. Master's thesis in education, RajabhatMahasarakham University. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2014). *Basic school management model*. Prigwhan Graphics. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2016). (Draft) *National educational direction framework B. E. 2560-2574*. Prigwhan Graphics. [In Thai]

- Phanphruk, S. (2016). *Test results "O-NET" Primary school 6 to Secondary school 3 scores higher but not passed*. Retrieved July, 16, 2016 from <http://www.admissionpremium.com/news/671> [In Thai]
- Pornrungrroj, C. (2012). *Teacher creating, people creating art* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Regulations of the Office of the Prime Minister on the Establishment of Good Governance and Social Affairs B. E. 2542. *Gazette*, 116(63D), 24-31.[In Thai]
- Siridhrungsri, P. (2012). *Model of the mechanism of decentralization of educational administration to educational service areas and schools*. Prigwhan Graphics. [In Thai]
- Steiner, L.(1998). Organizational dilemmas as barriers to learning. *The Learning Organization*, 5(4), 193-201.
- Thabin, T. (2007). *Using the Deming circle (PDCA) of academic administration in the secondary school under Secondary Education Service Area Office 42*. Master's thesis in education, Thepsatri Rajabhat University. [In Thai]
- Upper Secondary Education Bureau. (2016). *Office of Basic Education Commission Quality Award (OBECQA)* B. E. 2559-2560. Author. [In Thai]